

God grøftetilstand er en forutsetning for vellykket økologisk grønnsaksproduksjon. Foto: Kari Bysveen, NLR innlandet

Produsentsamarbeid for økt økologisk produksjon

Produsentsamarbeid er en nøkkel til økt norsk produksjon av grønnsaker og poteter. Et vekstskifte med eng og grønnsaker vil gi mange fordeler innen agronomi, ikke minst i form av mer organisk materiale i jorda og bedre plantevern.

Tekst: Grete Lene Serikstad, Norsøk

Omsetningen av økologiske produkter i Norge, deriblant grønnsaker og poteter, har økt de siste årene. I 2017 ble det omsatt for 579 mill. kr i denne produktgruppen, en økning på 5 % fra 2016. Omsetningstallene viser at det har skjedd store endringer i markedet på få år. Før var omsetningen mindre og mange produsenter opplevde avsetningsproblemer. Norske, storskala grønnsaksdyrkere ble i 2013-2014 spurt om årsaker til manglende motivasjon for å dyrke økologisk. Både konvensjo-

Rovero har mer enn 25års erfaring med denne typen veksthus.

Gode referanser.

Se: www.rovero.nl

Eller ring Gartner Teknikk AS

på tlf 55 98 97 10

mail: post@gartnerteknikk.no

Flerårig eng skaper gode forhold for meitemark. Meitemark-kast på overflaten viser god aktivitet nede i jorda. Foto: Kari Bysveen, NLR innlandet

Myhreene

få tak på bæra!

Velkommen til Åpen Dag
torsdag 7. juni kl 10.00 - 16.00
hos Myhreene AS i Sylling!

Våre samarbeidspartnere:

NORGRO

Haygrove

Myhreene AS
 Kirkerudveien 4
 3410 Sylling

Simen Myhreene
 91 36 75 08
 simen@myhreene.no

Turid A. Myhreene
 95 81 44 04
 turid@myhreene.no

nelle og økologiske dyrkere deltok i undersøkelsen. De oppgav manglende etterspørsel etter økologiske grønnsaker som en av hovedårsakene til manglende motivasjon. Dette gjaldt også for utvidelse av arealet hos dem som allerede var økologiske dyrkere. Flere av de konvensjonelle hadde liten tro på at forbrukerne ville betale merpris for produktene.

LITEN ANDEL NORSK PRODUKSJON

Tall fra Produksjonstilskudds-oversikten viser at i alt 2 672 daa ble brukt til økologisk grønnsaks- og potetareal i 2017. Dette er på langt nær nok til å dekke etterspørselen. Omsetningsøkningen blir i stor grad dekket av import. Den økologiske grønnsaksproduksjonen er spredt over mange fylker, men produksjonen er særlig konsentrert i kystnære områder på Østlandet, i Hedmark/Oppland og Nord-Trøndelag. Potensialet for slik produksjon er mye større enn det som produseres i dag, siden økologisk dyrkede grønnsaker bare dyrkes på noen få prosent av det totale arealet som brukes til grønnsaksproduksjoner her i landet. Flere omsetningsledd ønsker å prioritere norskproduserte økologiske produkter og mange forbrukere ønsker å kjøpe norske økoverer.

ALLSIDIG VEKSTSKIFTE NØDVENDIG

Et godt nok vekstskifte er en nødvendig del av en vellykket økologisk drift. På samme måte som i konvensjonelt landbruk har det imidlertid blitt stadig mer spesialisert drift også innen økologisk landbruk. Særlig planteproduksjon uten husdyr byr på store agronomiske utfordringer, blant annet mht. næringstilgang, jordstruktur og plantevern. En løsning på dette kan være samarbeid mellom plante- og husdyrprodusenter, noe som gir mulighet for bedre vekstskifte og gjødsling med husdyrgjødsel.

RODUSENTSAMARBEID

spesialisering av husdyr- og planteproduksjon, både mellom distrikter og hos den enkelte produsent hindrer tilgangen på egnede realer for økt grønnsaksproduksjon. Mye tyder på at etablering av samarbeid blant flere produsenter vil være avgjørende for å øke produksjonen av økologiske grønnsaker i Norge. Det er særlig samarbeid mellom grønnsaksprodusenter og økologiske mjølkeprodusenter og andre med eng i vekstskiftet som vil gi fordeler innen agronomi generelt og plantevern spesielt. Rundt år 2000 ble det for første gang etablert et samarbeid mellom en økologisk usdyrprodusent og en stor, konvensjonell gulrot-produsent. Dette gav så gode resultater at de store grossistene fattet interesse for å omsette økologisk gulrot.

ODE ERFARINGER FRA PRODUSENTSAMARBEID

er i dag er det flere store økologiske grønnsakprodusenter som baserer sin drift på bytte av jord med andre produsenter. Lære av disse driver også parallellproduksjon. Grønnsak-, husdyr- og kornprodusenter som alle samarbeider om grønnsaksproduksjon og husdyrhold og dermed vekstskifte med eng har blitt spurt om erfaringer. Produsentene som ble intervjuet deler mellom 40 og 650 dekar økologisk grønnsaksproduksjon.

De gav inntrykk av at det ikke var vanskelig å få tak i jord fra gårder med husdyr, forutsatt at de betalte en god nok pris. Vekstskifte var avgjørende for å kunne lykkes med grønnsaksproduksjonen, mente de.

TILLIT OG RAUSHET

Ingen av de spurte hadde skriftlige avtaler om samarbeid og leie av jord. De påpekte at timelister kan gi partene dårlig samvittighet, og gir ofte følelsen av at man står i gjeld til hverandre. Produsentene beskriver isteden tillit og raushet seg imellom som en nødvendig faktor for å lykkes. Ordne forhold for maskinsamarbeid i form av reell leie gjør det imidlertid enklere å følge regelverket med tanke på produksjonstilskudd. Noen av produsentene nevnte at det sosiale ved samarbeidet var viktig.

Husdyrprodusentene nevnte følgende fordeler ved samarbeidet: bedre ugraskontroll, grønnsaksavfall som fôr, lån av utstyr. En nevnte også bedre kontroll med jordrotter i radkultur som en fordel. Et høyt dekningsbidrag på grønnsaksarealene kan dessuten bety gode leieinntekter for arealer som ellers brukes til grovfôrproduksjon.

Planteprodusentene nevnte følgende fordeler med vekstskifte med husdyrprodusenter: bedre ugraskontroll, bedre jordstruktur,

Spesialister på
korrekt logistikk rundt
**PLANTER, FRUKT
OG GRØNT**

Fortolling og mottakskontroll - Lagertjenester
Temperaturregulert frakt - Døgn- og helgeservice

KONTAKT OSS

Langhus	22 07 50 00
Frogner	63 86 84 40
Stavanger	52 91 23 00
Bergen	55 21 41 00
Kristiansand	38 90 94 00

FREJA

Logistics
solutions
FOR A **WORLD**
IN MOTION

www.freja.com/no

mer organisk materiale i jorda og mer jordliv der det har vært eng og blitt gjødslet med husdyrgjødsel.

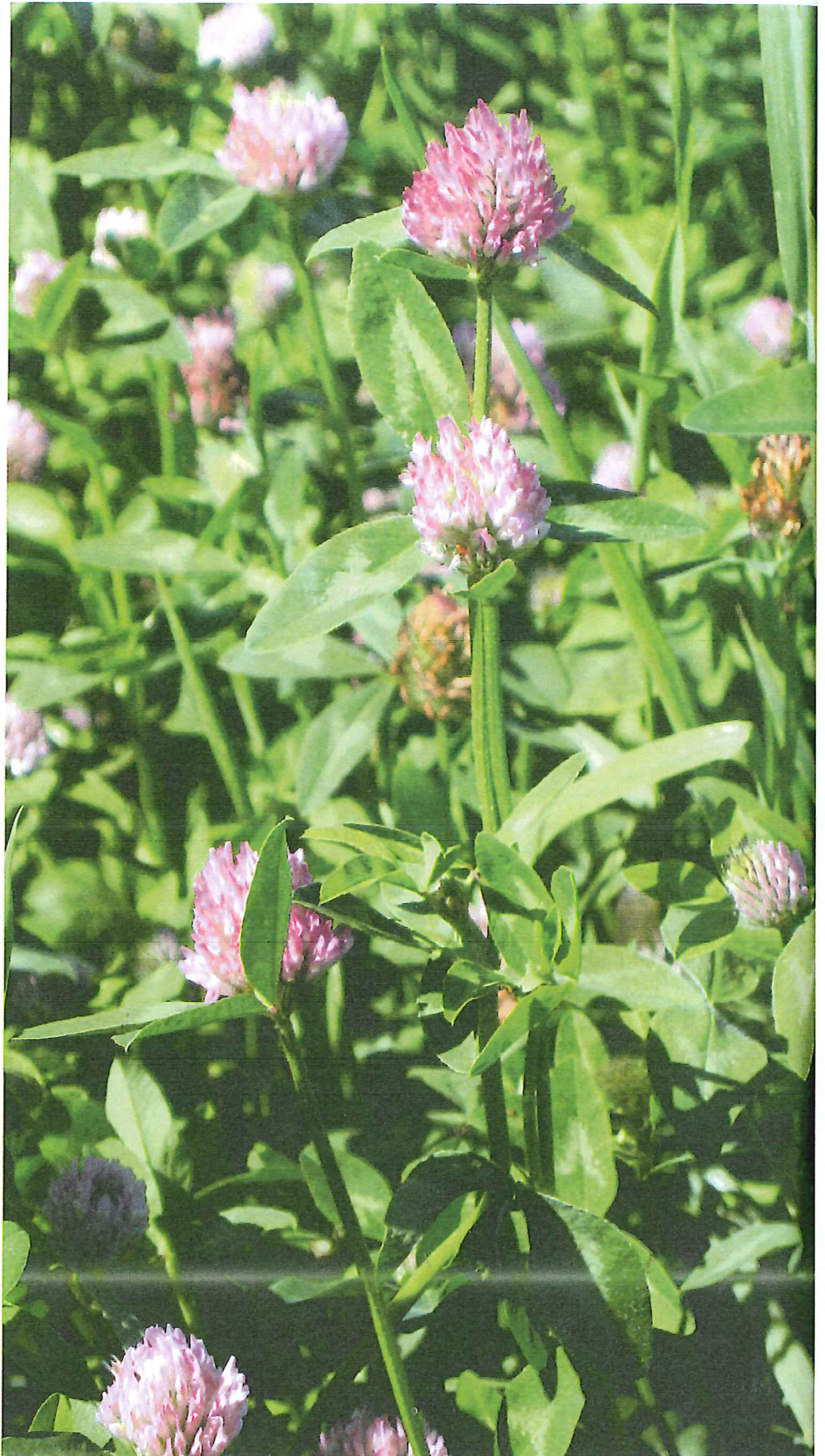
FOKUS PÅ GOD JORDKULTUR

Flere av husdyrprodusentene hadde også noen ulemper ved å leie ut jord til grønnsaksproduksjon. Særlig kan det oppstå problemer med jordpakking og ødelagte grøfter ved innhøsting av planteproduktene, med tunge maskiner under ugunstige forhold.

MANGE KAN BIDRA TIL MER SAMARBEID

Ulike instanser kan bidra til at flere vil inngå produsentsamarbeid. En elektronisk kartløsning med produsentoversikt, utviklet i regi av Foregangsfylke økologiske grønnsaker og Fylkesmannen i Vestfold, er et viktig redskap for produsenter og rådgivere i Norsk Landbruksrådgivning (NLR) og offentlig landbruksforvaltning. I noen distrikter kan en lokal «jordbank» være til hjelp. Rådgiverne i NLR kan bidra med nødvendig kunnskap innen jord- og plantekultur og legge til rette for bedre kommunikasjon mellom produsenter på tvers av produksjonene.

Målfretta tilskudd og støtteordninger fra det offentlige kan stimulere til mer samarbeid. Både spesielle tilskudd knytta til

HAGEBUTIKKEN
Netafim Uniram
på lager!

Alt innen vanningsutstyr!

www.hagebutikken.no

Rødkløver er en viktig del av ei økologisk eng. Foto: Steffen Adler, NIBIO

økologisk grønnsaksproduksjon og uttalte prioriteringer innen mer generelle ordninger kan hjelpe produsentene til å starte omlegging eller utvide eksisterende areal. Økt grøftetilskudd og investeringsstøtte til f.eks buffertank kan hjelpe mange. Regelverk for parallellproduksjon og tillatte gjødselmidler må være oppdatert og bli kommunisert ut til produsenter og rådgivere slik at det ikke er tvil om tolkning og praktisering.

OMSETNINGSLEDDET VIKTIG

De store grossistene må sørge for leveringsbetingelser som er akseptable for produsentene når det gjelder pris, langsiktighet og andre vilkår. For å sikre forutsigbare forhold må produksjonsplanene være klare så tidlig at produsentene har en reell mulighet til å planlegge produksjonen, leie arealer og skaffe egnede sorter. Produksjonsplanlegging i omsetningsleddet må skje i tett samarbeid med produsentene og i felleskap, som økogrupper i produsentorganisasjonene. Forståelse hos grossistene for agronomiske prinsipper mht. vekstskifte og plantevern vil gjøre det enklere for produsenter å inngå avtaler som gjør det mulig å drive samarbeid med vekstskifte. Hvis TINE tar muligheter for samarbeid med grønnsaksproduksjon inn som en faktor ved vurdering av inngåelse av nye kontrakter om merpris for økologisk mjølk vil det kunne bidra til økt økologisk røntproduksjon.

Produsenter med mindre salgsvolum bør kunne omsette sine varer gjennom andre salgskanaler hvis ikke de store grossistene er interessert. Dette kan gi muligheter for økt produksjon, også i områder som har lite grønnsaksproduksjon fra før.

SAMARBEID AKTUELT FOR MANGE

Samarbeid er aktuelt for flere. Det kan være økologiske grønnsaksprodusenter som vil utvide eksisterende areal, andre økologiske produsenter som vil bruke noe av sitt engareal til åkerkulturer eller konvensjonelle grønnsaksprodusenter som vil legge om hele eller deler av arealet sitt. I områder der det allerede er økologisk mjølkeproduksjon ligger forholdene spesielt godt til rette. Nabosamarbeid vil derfor

ligge særlig godt til rette i deler av Østfold og Vestfold, nedre deler av Buskerud, deler av Hedmark, Oppland, Akershus og Rogaland og i noen områder av Trøndelag, særlig rundt Trondheimsfjorden.

Artikkelen bygger på rapporten «Produsent-samarbeid for økt økologisk grøntproduksjon. Utfordringer og tiltak», skrevet i regi av Foregangsfylke økologiske grønnsaker, på oppdrag fra Landbruksdirektoratet. ■

Litteratur

Kart med produsentoversikt: <https://www.fylkesmannen.no/Vestfold/Landbruk-og-mat/Okologisk-landbruk/Okologiske-produksjoner-i-Norge/Landbruksdirektoratet> 2016. Muligheter og flaskehals i produksjon og marked for økologisk frukt, bær og grønnsaker. Utredning til partene i jordbruksoppjøret 2016. Rapport nr. 10/2016 Serikstad, G.L. 2016. Produsent-samarbeid for økt økologisk grøntproduksjon. Utfordringer og tiltak. NORSØK-Rapport nr. 6, 2016.

Nordisk Alkali

NYHET!

Fibro

Mot bladlus som virusvektor i potet
Mot frukttremidd i eple, pære, plomme og kirsebær.
Mot pæresuger i pære.

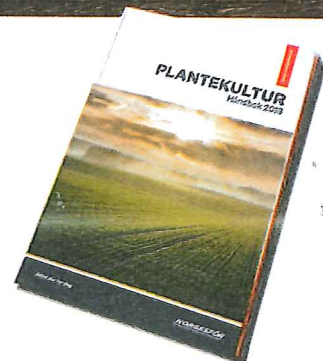
- Tilpasset integrert strategi
- Tillatt i økologisk og konvensjonell dyrking
- Olje med dokumenterte helse og miljøegenskaper

SETTEPOTETPRODUKSJON

Fibro brukes som forebyggende tiltak mot bladlus i settepotetproduksjon.

Fibro legger seg som en film på bladene. For å opprettholde virkningen sprøytes det en gang/uke.

Fibro er tillatt brukt 8 ganger i løpet av vekstsesongen.

Følg oss på Facebook

Alltid der for deg

NORGESFØR

